

Sygn. akt I ACa 477/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Piotr Wójtowicz SA Elżbieta Karpeta (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 2 sierpnia 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa K. C. i B. C.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w B.

o zapłatę i ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 27 marca 2012 r., sygn. akt I C 721/11

oddala apelację.

Sygn. akt I ACa 477/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach uwzględnił częściowo powództwo K. C. kierowane przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Rejonowego w B. i zasądził na rzecz powoda od pozwanego 1475,37 zł. oddalając powództwo w pozostałym zakresie, a w całości powództwo wniesione przez B. C.. Umorzył jednocześnie Sąd Okręgowy, wobec cofnięcia powództwa, postępowanie w zakresie niemajątkowego żądania ochrony dóbr osobistych oraz zapłaty kwoty 1.000zł na wskazany cel społeczny. Tytułem kosztów procesu zasądził Sąd od pozwanego na rzecz powoda 160 zł i odstąpił od obciążania powodów kosztami procesu.

Ustalił Sąd Okręgowy, że powodowie K. i B. C. są małżeństwem. Od lutego 2007r. mieszkają i są zameldowani na pobyt stały w K. przy ul. (...). Wcześniej mieszkali w S. przy ul. (...). W sprawie Sądu Rejonowego w B. sygn. akt II K 531/08 powód był oskarżycielem posiłkowym, powódka nie brała w niej udziału. W toku całego postępowania

rozpoznawczego w tej sprawie, na każdym składanym piśmie powód jako swój adres zamieszkania, wynikający z wyraźnej pieczętki, podawał: (...) ul. (...)”. Od zapadłego w tej sprawie w dniu 19 czerwca 2009r. wyroku powód osobiście wniósł apelację. Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 12 lutego 2010r. między innymi jego apelację uznał za oczywiście bezzasadną i zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 65zł tytułem kosztów postępowania odwoławczego. Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 25 maja 2010r. nie uwzględnił wniosku oskarżyciela posiłkowego (powoda) o umorzenie kosztów sądowych orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu drugiej instancji. Odpis tego postanowienia z pouczeniem o zażaleniu wysłano powodowi na adres S. ul. (...), a gdy korespondencja ta wróciła z adnotacją Urzędu Pocztowego „zwrot nie podjęto w terminie”, wysłano ją ponownie, ale już na adres K. ul. (...). Na skutek zażalenia powoda na powyższe orzeczenie, Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 4 listopada 2010r. utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Dnia 1 grudnia 2010r. Sędzia Sądu Rejonowego w B. trybie art.139§1kpc zarządził uznanie pisma z dnia 14 kwietnia 2010r. (wezwanie powoda do zapłaty kosztów w kwocie 65zł wysłane na adres S. ul. (...)) za doręczone z dniem 22 kwietnia 2010r., a dnia 2 grudnia 2010r. z uwagi na to, że dłużnik mimo wezwania należności w kwocie 65zł nie uiszczył, polecił Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie wyegzekwować należną sumę w terminie 30 dni i wpłacić ją na rachunek Sądu. Dnia 13 grudnia 2010r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie w sprawie syg. akt (...) z wniosku wierzyciela Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w B. przeciwko dłużnikowi K. C. wystosował do ZUS w M. zajęcie świadczeń emerytalno – rentowych z tytułu egzekucji należności sądowych (należność główna – 65zł, opłata stosunkowa – 135,84zł, wydatki gotówkowe – 16,95zł), a do powoda zawiadomienie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego z tytułu należności sądowych (65zł + opłaty egzekucyjne nie mniej niż 271,67zł i wydatki gotówkowe).

Powód K. C. po otrzymaniu w dniu 20 grudnia 2010r. powyższego zawiadomienia, wystosował do Prezesa Sądu Rejonowego w B. zażalenie na wszczęcie postępowania egzekucyjnego oraz odwołanie podnosząc w nim, iż nie otrzymał wezwania do zapłaty kosztów sądowych w kwocie 65zł, bo gdyby je otrzymał, to koszty te by zapłacił. Na skutek tego odwołania uznano za celowe cofnięcie wniosku o egzekucję komorniczą, a wezwanie do zapłaty kwoty 65zł wysłano na prawidłowy adres powoda Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie postanowieniem z dnia 23 grudnia 2010r. umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie syg. akt (...), koszty i opłaty egzekucyjne ustalił na kwotę 288,62zł oraz wezwał dłużnika (powoda) do wpłaty tej kwoty w terminie 7 dni pod rygorem ściągnięcia w drodze egzekucji.

Powód po otrzymaniu wezwania do zapłaty kosztów sądowych w kwocie 65zł, dnia 3 stycznia 2011r. wystosował do Prezesa Sądu Rejonowego w B. ponowny wniosek o anulowanie tej opłaty, w którym podniósł też, iż nie otrzymał odpowiedzi na wcześniejsze pisma. Pismem z dnia 30 grudnia 2010r. Prezes Sądu Rejonowego w B. między innymi poinformował powoda, iż „z pracownikiem, który wysłał wezwanie do zapłaty na prawdopodobnie nieaktualny adres przeprowadzono rozmowę dyscyplinującą z przywołaniem do porządku” oraz pouczył go o prawie wniesienia skargi na czynności komornika. Jednocześnie dnia 5 stycznia 2011r. sprawę skierowano na posiedzenie (11 lutego 2011r.) w przedmiocie umorzenia kosztów sądowych.

W wyniku pisma Prezesa Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 grudnia 2010r., które powoda nie usatysfakcjonowało, wniósł on skargę na czynność komornika, ponosząc za nią opłatę w kwocie 100zł. Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 11 lutego 2011r. uwzględnił wniosek oskarżyciela posiłkowego (powoda) o umorzenie kosztów sądowych w kwocie 65zł, a postanowieniem z dnia 15 lutego 2011r. oddalił skargę dłużnika (powoda) na czynność komornika. Od zażalenia na to postanowienie powód uiszczył opłatę w kwocie 30zł.

Pismem z dnia 7 marca 2011r. powód wezwał Prezesa Sądu Rejonowego w B. do dobrowolnego uregulowania poniesionych przez niego kosztów z tytułu bezprawnego skierowania komorniczego oraz do dokonania czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia jego dóbr osobistych. Dnia 29 kwietnia 2011r. przelał na konto Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie kwotę 288,62zł tytułem kosztów egzekucyjnych, a pismami z dnia 8 maja 2011r. i z dnia 20 maja 2011r. ponownie wzywał Prezesa Sądu Rejonowego w B. do dobrowolnego uregulowania poniesionych przez niego kosztów, w tym również kwoty 288,62zł, a także do podania danych personalnych pracownika tego Sądu winnego narażenia go na straty finansowe, od którego również domagał się zapłaty. Wobec braku reakcji na te wezwania, powód dnia 20 czerwca 2011r. wystosował do Ministra

Sprawiedliwości i Prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach skargę na Prezesa Sądu Rejonowego w Katowicach. Jego skarga została uznana za niezasadną. W celu wyjaśnienia sprawy dotyczącej wszczęcia postępowania egzekucyjnego z tytułu należności sądowych w kwocie 65zł oraz obciążenia kosztami egzekucyjnymi w kwocie 288,62zł, powód co najmniej dziesięć razy jeździł do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie i do Prezesa tego Sądu. Według jego wyliczeń z tego tytułu poniósł koszty przejazdu na trasie K. – M. – K. w kwocie 336zł = 10 x 42 km x 0,80zł. Za wysyłane w tej sprawie listy polecone wydatkował kwotę 20,75zł. Zapłacił koszty egzekucyjne w kwocie 288,62zł. Uiszczył opłatę od skargi na czynność komornika i opłatę od zażalenia na postanowienie Sądu oddalające tę skargę w łącznej kwocie 130zł. Według jego wyliczeń, na sporządzanie pism procesowych, wezwań, odwołań i wysyłanie korespondencji poświęcił 45 godzin pracy. Poniósł koszty zakupu kopert, papieru i tuszu oraz wydruku dokumentów i pism procesowych. Z tego tytułu poniesione koszty wyliczył w sumie na kwotę 700zł Zdaniem powodów, pracownik Sądu Rejonowego w B., który wezwanie do zapłaty kosztów w kwocie 65zł wysłał powodowi na nieaktualny adres, naraził ich na stres, rozstrój zdrowia psychicznego i wyrządził im krzywdę moralną oraz naruszył dobra osobiste powoda w postaci czci, dobrego imienia, dobrej sławy, nazwiska przez co mógł on zostać poniżony w opinii publicznej i narażony na utratę zaufania potrzebnego do pełnienia określonych funkcji społecznych i zawodowych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z treścią przepisu art. 417§1kc: za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa opartej na tym przepisie są, więc szkoda, niezgodne z prawem wykonywanie czynności z zakresu władzy publicznej oraz związek przyczynowy. Udowodnienie powyższych przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa spoczywa na poszkodowanym (art. 6kc).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy i mając na uwadze jej wszelkie okoliczności w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, iż powódka B. C. nie ma w niej statusu osoby poszkodowanej. W żadnym, bowiem charakterze nie występowała w sprawie Sądu Rejonowego w B. syg. akt II K 531/08. To nie do niej wystosowano wezwanie do zapłaty kosztów na niewłaściwy adres. To nie przeciwko niej wszczęto postępowanie egzekucyjne i nie ją obciążono kosztami tego postępowania. A zatem nie posiada ona w tym postępowaniu czynnej legitymacji procesowej i nie zmienia tego fakt, iż jest żoną powoda, z którym prowadzi wspólne gospodarstwo domowe i ma z nim wspólne konto bankowe. Dlatego też jej powództwo z tej przyczyny oddalono.

W ocenie Sądu Okręgowego, przeprowadzone w rozpatrywanej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że wezwanie do zapłaty kosztów w kwocie 65zł zostało wysłane powodowi na nieaktualny adres mimo, że aktualny był Sądowi znany. W tym stanie rzeczy uznanie tego wezwania za doręczone prawidłowo nastąpiło z rażącym naruszeniem przepisu art.139§1kpk. Poza sporem jest, że wynikiem tego było wszczęcie przeciwko powodowi postępowania egzekucyjnego i mimo, że zostało ono umorzone wobec cofnięcia wniosku o egzekucję komorniczą, został on obciążony kosztami tego postępowania w kwocie 288,62zł, które ostatecznie zapłacił. Poza sporem jest też, że powód w związku z tym w celu ochrony swych praw podjął szereg czynności interwencyjnych polegających na sporządzeniu szeregu pism procesowych, w tym odwołań, wniosków, skarg, które wysyłał listem poleconym; przeprowadzeniu co najmniej dziesięciu osobistych rozmów z Komornikiem Sądowym i Prezesem Sądu Rejonowego w Myszkowie, które wiązały się z koniecznością dojazdu z jego miejsca zamieszkania w K. do M.; wniesieniu, zgodnie z sugestią pozwanego, skargi na czynność komornika i zażalenia na postanowienie Sądu oddalające jego skargę. Nie ulega wątpliwości, że na dokonanie powyższych czynności powód poświęcił czas oraz poniósł koszty przejazdu, materiałów biurowych oraz opłat pocztowych, sądowych i egzekucyjnych. Poniósł, więc szkodę w postaci uszczerbku majątkowego. Stosownie do przepisu art.361§2kc naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Powód złożonymi dowodami wykazał, że poniósł koszty egzekucyjne w kwocie 288,62zł, opłaty sądowe w kwocie 130zł i pocztowe w kwocie 20,75zł. Wyłącznie zaś swymi zeznaniami starał się wykazać, iż koszty dziesięciu przejazdów samochodem do M. wyniosły kwotę 336zł (10 x 42km = 410km x 0,80zł/km), a koszty materiałów biurowych i poświęconego czasu na czynności interwencyjne (45 godzin) zamknęły się kwotą 700zł. W judykaturze przyjęto, że w sytuacji, gdy szkoda jest bezsporna, a tylko nie została w procesie wykazana jej wysokość, sąd powinien, mając do dyspozycji materiał dowodowy zgromadzony na chwilę zamknięcia rozprawy,

ustalić jej ostateczną wysokość. Temu celowi służy art. 322 k.p.c., który zezwala sądowi na zasądzenie odszkodowania w wysokości ustalonej przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy (wyrok SN z dnia 21 listopada 2008 r., V CSK 207/08, LEX nr 484684). W przedmiotowej sprawie Sąd uznał, że ściśle udowodnienie wysokości żądania w zakresie poniesionych kosztów przejazdów, materiałów biurowych i poświęconego czasu na czynności interwencyjne jest nader utrudnione i dlatego według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy stwierdził, że wyliczone przez powoda koszty z tego tytułu odpowiadają rzeczywistości. Dlatego też zasądził na jego rzecz tytułem odszkodowania kwotę 1.475,37zł (288,62zł + 130zł + 20,75zł. + 336zł + 700zł) z ustawowymi odsetkami na mocy art. 481 § 1kc w zw. z art.455kc od dnia wniesienia pozwu to jest od dnia 10 sierpnia 2011r.

Od szkody należy oddzielić tzw. krzywdę. Pojęciem tym posługuje się między innymi art. 448 k.c. Jest to szkoda niemajątkowa, w dobrach prawnie chronionych człowieka, takich jak np. dobra osobiste. W celu jej naprawienia powód domagał się kwoty 1.000zł tytułem zadośćuczynienia, lecz jej zasądzenie tak co do zasady, jak i wysokości pozostawił do uznania Sądu. W ocenie Sądu w rozpatrywanej sprawie nie doszło do naruszenia dobra osobistego o istotnym - z obiektywnego punktu widzenia - znaczeniu. Naruszenie nie miało na celu osiągnięcie korzyści majątkowej. Skala naruszenia była niewielka, a nieznaczna krzywda wywołana incydentalnym działaniem pozwanego oraz nieznaczny stopień jego winy nieumyślnej są okolicznościami, które uzasadniają odmowę uwzględnienia powództwa o zasądzenie odpowiedniej sumy. Zachowanie pozwanego nie uzasadnia, więc udzielenia powodowi ochrony na podstawie art. 448kc w związku z art. 23 i 24kc w postaci zasądzenia na jego rzecz kwoty 1.000zł tytułem zadośćuczynienia (wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2006r. II PK 245/05 OSNP 2007/7-8/101). Dlatego też powództwo w tej części oddalono.

Wobec faktu, iż powodowie cofnęli powództwo w zakresie roszczeń niemajątkowych kierowanych pod adresem pracownika Sądu Rejonowego w B. oraz w części dotyczącej żądania solidarnego zasądzenia od pozwanych kwoty 1.000zł na wskazany cel społeczny, to na mocy art.355kpc postępowanie w sprawie w tej części umorzono.

Orzeczenie o kosztach procesu uzasadnił Sąd Okręgowy przepisami art. 100 zd.2 kpc, gdyż określenie należnej powodowi sumy (odszkodowanie i zadośćuczynienie) zależało od oceny sądu i art. 102kpc, którego zastosowanie nie jest wyłączone nawet w przypadku wniosku pozwanego, złożonego w trybie art. 203 § 3 k.p.c. o przyznanie kosztów procesu, a który wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Szczególne znaczenie dla możliwości jego zastosowania ma ocena zachowania się stron z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Podstawą do takiej oceny może być zachowanie się strony w procesie, jak i jej sytuacja poza procesowa (stan majątkowy, szczególna sytuacja zdrowotna i życiowa). Zdaniem Sądu w rozpatrywanej sprawie tak zasady współżycia społecznego, jak i stan majątkowy oraz szczególna sytuacja życiowa powodów zastosowanie tej zasady w pełni uzasadniają;

art.113 ust.4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2010r. Nr 90 poz.594 ze zmianami), który koreluje z art.102kpc, gdyż przesłanki stosowania tych przepisów są nader podobne.

W apelacji od tego wyroku pozwany zarzucał naruszenie przepisu art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzekanie co do przedmiotu nie objętego żądaniem, tj. orzeczenie o niezgłoszonym roszczeniu opartym o wydanie z naruszeniem prawa zarządzenia Sądu Rejonowego w B. z dnia 1 grudnia 2010r. w przedmiocie pozostawienia wezwania do zapłaty wystosowanego do powoda w aktach ze skutkiem doręczenia, podczas gdy powód opierał swe żądanie na twierdzeniu o niewłaściwym postępowaniu pracownika sekretariatu Sądu Rejonowego w B., który wysłał pismo na niewłaściwy adres i naruszył tym samym dobra osobiste powoda. Zarzucał także pozwany naruszenie art. 98 § 1 k.p.c. przez nieobciążenie powódki kosztami procesu, pomimo oczywistości braku jej legitymacji czynnej do domagania się odszkodowania. Apelujący zarzucał również naruszenie prawa materialnego, a to art. 417 § 1 k.c. w związku z art. 361 § 1 k.c. i art. 362 k.c. przez błędne uznanie, iż istnieje adekwatny związek przyczynowy między zdarzeniem, które w ocenie Sądu wyrządziło powodowi szkodę, a poszczególnymi elementami zasądzzonego roszczenia.

W oparciu o podniesione zarzuty i twierdzenia podniesione w apelacji domagał się apelujący zmiany wyroku Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa K. C. w całości oraz przez zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego

kosztów postępowania. Ewentualnie domagał się pozwany uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Zażalenie na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku wniósł pozwany Skarb Państwa – Prezes Sądu Okręgowego w C. , kwestionując możliwość zastosowania w niniejszej sprawie art. 102 k.p.c. Domagał się skarżący zmiany rozstrzygnięcia o kosztach przez obciążenie powoda kosztami procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona a podniesione w niej zarzuty nie mogą odnieść zamierzonego skutku.

Nie można zgodzić się z zarzutem naruszenia przepisów prawa procesowego. Powód (bo tylko jego roszczenie zostało uwzględnione, co jest podstawą wniesienia w tej części apelacji) działający w procesie bez pomocy profesjonalnego pełnomocnika opisał szczegółowo stan faktyczny, będący przyczyną zgłoszenia roszczeń odszkodowawczych. Chociaż pozew zawierał zarzuty naruszenia dóbr osobistych powodów, które uzasadniać miały roszczenia niemajątkowe dochodzone pierwotnie obok roszczenia pieniężnego to jednocześnie określenie przez powoda składników poniesionej przez niego szkody materialnej w pełni uzasadniało nie wyrażone wprost, z użyciem określeń kodeksowych, żądanie zasądzenia od pozwanego odszkodowania za poniesioną szkodę materialną. Stanowiły ją poniesione przez powoda wydatki, szczegółowo wymienione w motywach zaskarżonego wyroku. Zgłoszone przez powoda roszczenie odszkodowawcze prawidłowo zostało przez Sąd Okręgowy ocenione na podstawie art. 417 § 1 k.c. Zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. jest zatem bezpodstawny.

Również bezpodstawny jest zarzut naruszenia art. 98 § 1 k.p.c., gdyż Sąd Okręgowy orzeczenie o nieobciążaniu powodów kosztami procesu oparł na przepisie art. 102 k.p.c., który stanowi wyjątek od obowiązującej i wyrażonej w art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Przesłanki zastosowania art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy szczegółowo przedstawił. Ponieważ apelacja nie zawiera zarzutów odnośnie poprawności zastosowania tego przepisu a jedynie zarzuca niezastosowanie art. 98 § 1 k.p.c. nie ma potrzeby poddawania kontroli instancyjnej poprawności oceny Sądu Okręgowego o istnieniu przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c.

Nie można także podzielić zarzutów pozwanego dotyczących naruszenia prawa materialnego w kontekście ustalenia istnienia adekwatnego związku przyczynowego między szkodą powoda a działaniem pozwanego, które według oceny Sądu Okręgowego szkodę tę spowodowało. Poprawność ustalenia i oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy o naruszeniu wskazanych przepisów prawnych przez funkcjonariuszy Skarbu Państwa – pracownika i sędziego Sądu Rejonowego w B. nie była przez apelującego kwestionowana. W pełni także należy podzielić stanowisko Sądu Okręgowego wskazujące na bezzasadne wszczęcie i przeprowadzenie czynności egzekucyjnych przeciwko powodowi, co spowodowane było bezprawnym uznaniem, że wezwanie do uiszczenia kosztów sądowych zostało prawidłowo powodowi doręczone. Nieprawidłowość skierowania wezwania na właściwy adres powoda, a następnie bezpodstawne uznanie wezwania za doręczone było przyczyną sprawczą wszystkich następnych czynności procesowych podejmowanych wobec powoda oraz przyczyną podejmowanych przez niego działań obronnych przed przedwczesną egzekucją. W tym zatem rozumieniu istnieje adekwatny związek przyczynowy między opisanym działaniem funkcjonariuszy pozwanego, a szkodą powoda.

Wobec bezzasadności wszystkich zarzutów apelacji podlegała ona zatem oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.